

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Բնապահպանությունը որպես
մարդկության գլխավոր հիմնախնդիր, կրթությունը և
դաստիարակությունը դպրոցում

Առարկան՝ Աշխարհագրություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Էմմա Գրիգորյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Ջրաշենի Ս. Քոլոզյանի անվան
միջնակարգ դպրոց

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն	2
Բնապահպանությունը որպես մարդկության գլխավոր հիմնախնդիր.....	4
Բնապահպանությունը կրթությունը և դաստիարակությունը դպրոցում.....	5
Էքսկուրսիաներ	11
Եզրակացություն	14
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	16

Ներածություն

Բնապահպանական կրթությունը բավականին բարդ և երկարատև սոցիալ-մանկավարժական գործընթաց է, որն ուղղված է ոչ միայն բնապահպանական գիտության ոլորտում գիտելիքների և հմտությունների յուրացմանը, այլև սովորողների գործունեության զարգացմանը, որն ուղղված կլինի բնական միջավայրի պաշտպանությանն ու բարելավմանը: Ժամանակակից դպրոցում բնապահպանական կրթության նպատակն է ստեղծել պայմանների մի շարք սովորողների գործնական հմտությունների և կարողությունների ձևավորման և զարգացման համար ժամանակակից բնապահպանական իրավիճակները լուծելու նպատակով, տիրապետելով հասարակության և բնության փոխազդեցության գիտական հիմքերին:

Դպրոցական կրթության և դաստիարակության ներկայիս համակարգը ներառում է մեծ քանակությամբ բնապահպանական գիտելիքներ, հմտություններ և կարողություններ, որոնք իրականացնում են երիտասարդ սերնդի Էկոլոգիական մշակույթի աճի և զարգացման պահանջները: Ստեղծված Էկոլոգիական իրավիճակի պայմաններում կարևոր է «կանաչապատել» երիտասարդների կրթության և դաստիարակության ողջ համակարգը:

Աշխարհի բնապահպանական խնդիրները բազմազան են: Այսօր աշխարհում այնպիսի իրավիճակ է, որ մենք գտնվում ենք կրիտիկական վիճակում: Համաշխարհային բնապահպանական խնդիրներից կարելի է նշել հետևյալը՝ կենդանիների և բույսերի հազարավոր տեսակների ոչնչացումը, անհետացման եզրին գտնվող տեսակների թվի աճը, օգտակար հանածոների և այլ կենսական ռեսուրսների պաշարների կրճատում, անտառահատում, Համաշխարհային օվկիանոսների աղտոտում և ջրահեռացում, օզոնային շերտի խախտում, որը պաշտպանում է մեզ տիեզերքի ճառագայթումից, օդի աղտոտվածություն, որոշ տարածքներում մաքուր օդի բացակայություն, բնական լանդշաֆտի աղտոտում: Վերջին տարիներին բնապահպանական իրավիճակը գնալով վատանում է: Օդի, հողի, ջրային մարմինների աղտոտվածություն, անտառահատումներ՝ սրանք ընդամենը մի քանի գործոններ են, որոնք մարդկանց ավելի ու ավելի են մոտեցնում Էկոլոգիական աղետին: Էկոլոգիայի ոլորտում գիտելիքներն անհրաժեշտ են

աղետալի հետևանքները կանխելու համար, որոնք կարող են առաջանալ մարդու և շրջակա միջավայրի միջև սխալ փոխհարաբերությունների պատճառով:

Բարձրորակ բնապահպանական կրթությունը կբարձրացնի մեր մոլորակի յուրաքանչյուր քաղաքացու սոցիալական և բնապահպանական իրավասության նվազագույն մակարդակը, հիմք կդառնա աշխատավայրում և տանը բնապահպանական մշակույթի ձևավորման:

Չետագոտական աշխատանքի **նպատակն է** Էկոլոգիական մշակույթի ձևավորումը, որն արտահայտվում է առողջության և շրջակա միջավայրի նկատմամբ երեխաների պատասխանատու վերաբերմունքով՝ հիմնված հասարակության մեջ ընդունված բարոյական և իրավական նորմերի պահպանման վրա:

Չետագոտական աշխատանքի **խնդիրներն են.**

- ձևավորել գիտելիքներ երկրում առկա բնապահպանական իրավիճակի, բնապահպանական խնդիրների համալիրի և դրանց լուծման ուղիների մասին,
- զարգացնել պատասխանատվություն սեփական բարեկեցության և բնական միջավայրի Էկոլոգիական բարեկեցության համար,
- դաստիարակել մարդու միջավայրում ճիշտ վարքագծի հիմունքները՝ բարոյականության ընդհանուր նորմերին համապատասխան,
- ձևավորել բնապահպանական գործունեությանը մասնակցելու, առողջ ապրելակերպի խթանման անհրաժեշտությունը:

Բնապահպանությունը որպես մարդկության գլխավոր հիմնախնդիր

Մարդու համար բնությունը կյանքի միջավայրն է և գոյության աղբյուրը:

Այսօրվա բարդ, բազմազան, հակասություններով լի աշխարհում բնապահպանական խնդիրները ձեռք են բերել գլոբալ մաշտաբներ: Մարդու և բնության համատեղությունը պետք է հիմք դառնա մարդկության զարգացման համար: Բոլորը պետք է հասկանան, որ միայն բնության հետ ներդաշնակ համակեցության դեպքում է հնարավոր ավելի զարգացնել մեր հասարակությունը:

Բնապահպանական խնդիրների առաջացումը պայմանավորված է սոցիալ-տնտեսական գործոններով, և այդ խնդիրները պետք է լուծվեն ոչ միայն տեխնիկական միջոցներով, այլև վերակողմնորոշելով շրջակա միջավայրի նկատմամբ բնակչության անհատների և խմբերի արժեքները, վերաբերմունքը և վարքագիծը:

Որպես կենսաբանական տեսակ՝ մարդն իր կենսագործունեությամբ ազդում է բնական միջավայրի վրա ոչ ավելի, քան մյուս կենդանի օրգանիզմները: Այնուամենայնիվ, այս ազդեցությունն անհամեմատելի է այն ահռելի ազդեցության հետ, որը մարդկությունը թողնում է բնության վրա իր աշխատանքով: Մարդկային հասարակության փոխակերպիչ ազդեցությունը բնության վրա անխուսափելի է, այն ուժեղանում է հասարակության զարգացմանը զուգընթաց, տնտեսական շրջանառության մեջ ներգրավված կյանքի քանակի ու զանգվածի մեծացմանը զուգընթաց:

Մարդու կողմից ներդրված փոփոխություններն այժմ այնքան մեծ մասշտաբ են ստացել, որ դարձել են բնության մեջ գոյություն ունեցող հավասարակշռությունը խախտելու սպառնալիք և արտադրողական ուժերի հետագա զարգացման խոչընդոտ: Երկար ժամանակ մարդիկ բնությանը նայում էին որպես իրենց անհրաժեշտ կյանքական բարիքների անսպառ աղբյուրի: Սակայն, բախվելով բնության վրա դրանց ազդեցության բացասական հետևանքներին, նրանք աստիճանաբար հանգեցին դրա ռացիոնալ օգտագործման և պաշտպանության անհրաժեշտությանը:

Բնության պահպանությունը գիտականորեն հիմնավորված միջազգային, պետական և հասարակական միջոցառումների համակարգ է, որն ուղղված է բնական ռեսուրսների ռացիոնալ օգտագործմանը, վերարտադրությանը և պաշտպանությանը, բնական միջավայրը աղտոտումից և ոչնչացումից պաշտպանելուն՝ ի շահ մարդկանց գոյություն ունեցող և ապագա սերունդների:

Բնության պահպանման հիմնական նպատակը մարդկանց ներկա և ապագա սերունդների կյանքի համար բարենպաստ պայմանների ստեղծումն է, մեր մոլորակը բնակվող բոլոր ժողովուրդների արտադրության, գիտության և մշակույթի զարգացման համար:

Տնտեսական առումով ԶԶ-ի բնաշխարհը և բնական պաշարները՝ ընդերքը, հողը, ջուրը, օդը, բուսական, կենդանական և այլն, նրա ժողովրդի հարստությունն ու սեփականությունն են, ընդ որում՝ ոչ միայն ներկայիս ԶԶ քաղաքացիների, այլև նրանց սերունդների, որոնք հնարավոր է՝ նոր մոտեցումներ որդեգրեն իրենց սեփականությունը տնօրինելու հարցում: Ուստի բնությանը և բնական պաշարներին վերաբերող յուրաքանչյուր հարցում անհրաժեշտ է ելնել այն կանխավարկածից, որ «շրջակա միջավայրը մենք ոչ թե նվեր ենք ստացել մեր ծնողներից, այլ պարտքով վերցրել ենք մեր զավակներից»: Ուստի բնական պաշարների օգտագործման հարցում հարկավոր է առաջնորդվել գալիք սերունդներին պատկանող սեփականությունը չյուրացնելու, այն օգտագործումից նրանց համար ապագայի լավ պայմաններ ստեղծելու սկզբունքներով:

Բնապահպանությունը կրթությունը և դաստիարակությունը դպրոցում

Այսօր, առավել քան երբևէ, մարդկության առաջ կանգնած է բնության նկատմամբ վերաբերմունքը փոխելու և նոր սերնդի պատշաճ դաստիարակությունն ու կրթությունը ապահովելու անհրաժեշտության հարցը:

Բնապահպանական կրթությունը հանրակրթության մի մասն է, թույլ է տալիս խորացնել միջառարկայական կապերը, հետևողականորեն բացահայտել տարբեր ակադեմիական առարկաներում հասարակության հետ բնության փոխազդեցության հիմնական ասպեկտները: Բնապահպանական կրթությունն ուղղված է սովորողների կողմից հասարակության և բնության փոխազդեցության մասին համակարգված գիտելիքների

յուրացմանը, բնության ռացիոնալ օգտագործման և պաշտպանության ինտելեկտուալ և գործնական հմտությունների ձևավորմանը: Այն ներառում է սովորողների դաստիարակում և կրթություն, ինչը հանգեցնում է սովորողների համընդհանուր, բազմակողմանի գիտական, բարոյական, գեղագիտական, տնտեսական, իրավական, գործնական վերաբերմունքի ձևավորմանը բնության նկատմամբ՝ որպես աշխատանքի առարկայի և մարդկային կյանքի միջավայրի:

Բնապահպանական գիտելիքները պետք է ներառվեն գրեթե բոլոր ուսումնական ծրագրերում՝ սկսած փիլիսոփայությունից և սոցիոլոգիայից մինչև աշխարհագրություն և էթիկա: Դպրոցական բոլոր առարկաների դասավանդման շրջանակներում անհրաժեշտ է ձեռք բերել անհրաժեշտ տեղեկատվություն մարդկային միջավայրի պահպանման և բարելավման վերաբերյալ:

Հատկապես անհրաժեշտ է, որ ժամանակակից ուսուցիչը ներթափանցի բնության և հասարակության փոխկապակցման, փոխազդեցության արդի խնդիրների էության մեջ, տեսնի դրանց սոցիալական հիմքը, կոնկրետ պատկերացնի, թե ինչ միջոցներով և մեթոդներով է լուծելու պատասխանատու վերաբերմունք դաստիարակելու խնդիրները:

Ընդհանուր առմամբ, բնապահպանական կրթությունը հնարավորություն է տալիս ավելի լիարժեք իրացնել բնապահպանական գիտելիքների կրթական և զարգացնող ներուժը, ապահովել դպրոցականների բնապահպանական պատասխանատվության առավել հուսալի հիմքեր:

Դպրոցական բնապահպանական կրթությունը բնութագրվում է երկու անբաժանելի ասպեկտներով՝ տեսական և գործնական: Կյանքի գոյությունը հիմնված է բնության օրենքների վրա, որոնց ուսումնասիրությունն ուղղված է տեսական կրթությանը: Աշխարհայացքի զարգացումը ձևավորվում է գործնական գործունեության օգնությամբ, դիտումների և շրջակա բնության առարկաների հետ փոխգործակցության անձնական փորձի միջոցով: Միայն գրականության հետ ծանոթությունը, համացանցում շրջելը, հեռուստատեսային հաղորդումներ դիտելը չեն կարողանում լիարժեք ձևավորել մարդու պրակտիկային հայացքները: Աշխարհայացքը անհատի գիտակցության մեջ ձևավորվում է ձեռք բերված գիտելիքների գործնական կիրառումից, արժեքային համակարգից և հմտությունների տիրապետումից հետո:

Դպրոցում բնապահպանական կրթության իրականացման հիմնական ձևը դպրոցական պարապմունքն է: Այնուամենայնիվ, դասի սահմանափակ ժամկետը և բավականին կոշտ ծրագրի առկայությունը ուսուցչին հնարավորություն չեն տալիս ամբողջությամբ

փոխանցել անհրաժեշտ գիտելիքները և, առավել ևս, բնապահպանական ուղղվածության գործնական հմտությունները: Դպրոցում բնապահպանական կրթությունը հիմնականում կառուցված է միայն մի քանի ուսուցիչների ցանկության և ոգևորության վրա, ովքեր շատ դժպեքով իրենց գործունեությունը իրականացնում են արտադասարանական աշխատանքներում:

Յեռու չէ ժամանակը, երբ այսօրվա երեխաները կդառնան չափահաս, և մեր հասարակության կյանքի, ողջ երկրի ճակատագրի համար պատասխանատվությունը կընկնի նրանց ուսերին: Այդ իսկ պատճառով շատ կարևոր է նրանցից յուրաքանչյուրի մեջ սերմանել բնության հանդեպ սիրո զգացում, հարգանք բոլոր կենդանի արարածների նկատմամբ, բնության մեջ իրենց պահվածքի հետևանքները կանխատեսելու կարողություն:

Մարդուն անհրաժեշտ են նոր գիտելիքներ, նոր արժեհամակարգ, որոնք, իհարկե, մանկուց պետք է ստեղծել ու կրթել: Մանկուց պետք է սովորել ապրել բնության, նրա օրենքների ու սկզբունքների հետ ներդաշնակ:

Երեխան պետք է հասկանա, որ բնության մեջ չկա ավելորդ խոտը, անպետք միջատները: Բնության մեջ ամեն ինչ ներդաշնակորեն փոխկապակցված է, շղթաներից մեկի խախտումը սպառնում է խախտել բնական հավասարակշռությունը:

Ուսումնական հաստատությունները դեռ ամբողջությամբ կենտրոնացած չեն դպրոցականների բնապահպանական կրթության խնդրի լուծման վրա: Մեր հանրապետության ուսումնական հաստատությունների մոնիտորինգի արդյունքում ստացված տվյալները վկայում են այն մասին, որ աշակերտների մեծամասնությունը ցածր մակարդակի Էկոլոգիական կուլտուրա ունի, ինչը բնութագրվում է նրանով, որ դպրոցականները գիտեն փոքր քանակությամբ բնապահպանական նյութեր և դժվարանում են պատասխանել:

Ուսուցման մեթոդները մանկավարժների և երեխաների համատեղ գործունեության եղանակներ են, որոնց ընթացքում ձևավորվում են գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ձևավորում, ինչպես նաև արտաքին աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորում:

Երեխաների բնապահպանական դաստիարակության մեջ լայնորեն կիրառվում են ուսուցման հետևյալ մեթոդները՝ *տեսողական, գործնական, բանավոր*:

Տեսողական մեթոդները ներառում են դիտում, նկարների դիտում, մոդելների ցուցադրում, ֆիլմեր, տեսանյութեր, շնորհանդեսներ: Տեսողական մեթոդները առավելագույնս համապատասխանում են նախադպրոցական տարիքի երեխաների ճանաչողական գործունեության հնարավորություններին, թույլ են տալիս նրանց ձևավորել վառ, կոնկրետ պատկերացումներ բնության մասին:

Գործնական մեթոդներն են խաղերը, տարրական փորձերը և սիմուլյացիաները: Այս մեթոդների կիրառումը թույլ է տալիս մանկավարժին պարզաբանել երեխաների գաղափարները, խորացնել դրանք՝ կապեր հաստատելով առանձին առարկաների և բնական երևույթների միջև, ձեռք բերած գիտելիքները ներմուծել համակարգ և նախադպրոցականներին վարժեցնել գիտելիքները կիրառելու գործում:

Խաղը կարելի է հաջողությամբ կիրառել դպրոցականների հետ արտադասարանական աշխատանքում և դիտարկել որպես բնապահպանական կրթության ձև ու մեթոդ: Խաղերը նպաստում են ուսումնասիրված նյութի հաջող յուրացմանը, ձևավորում թիմային աշխատանքի հմտություններ: Կրթության և դաստիարակության խաղային ձևերը նպաստում են Էկոլոգիական մտածողության զարգացմանը, մեծացնում հետաքրքրությունը բնապահպանական խնդիրների նկատմամբ, ձևավորում է դրական վերաբերմունք բնության նկատմամբ: Դպրոցում վարելու համար կարող եք օգտագործել Էկոլոգիական բովանդակության տարբեր խաղեր՝ մրցակցային, դերախաղ :

Բանավոր մեթոդները ուսուցչի և երեխաների պատմություններն են, բնության մասին արվեստի գործեր կարդալը, զրույցները: Բնության մասին երեխաների գիտելիքները ընդլայնելու, դրանք համակարգելու և ընդհանրացնելու համար օգտագործվում են խոսքային մեթոդներ: Բանավոր մեթոդներն օգնում են երեխաների մոտ ձևավորել Էմոցիոնալ դրական վերաբերմունք բնության նկատմամբ:

Երեխաների Էկոլոգիական կրթության վերաբերյալ աշխատանքում անհրաժեշտ է համալիրում կիրառել տարբեր մեթոդներ, ճիշտ համատեղել դրանք միմյանց հետ: Մեթոդների ընտրությունը և դրանց ինտեգրված կիրառման անհրաժեշտությունը որոշվում է երեխաների տարիքային հնարավորություններով, դաստիարակության և դաստիարակչական առաջադրանքների բնույթով, որոնք լուծում է ուսուցիչը:

Բնապահպանական խնդրի ձևավորման փուլում առանձնահատուկ դեր են ձեռք բերում սովորողների ինքնուրույն գործունեությունը խթանող մեթոդները: Առաջադրանքները և խնդիրները ուղղված են հասարակության և բնության փոխազդեցության հակասությունների բացահայտմանը: Քննարկումները խթանում են ուսումնական

գործունեությունը՝ նպաստելով խնդիրների նկատմամբ սովորողի անձնական վերաբերմունքի դրսևորմանը, տեղական իրական միջավայրի պայմաններին ծանոթանալուն և դրանց լուծման ուղիների որոնմանը:

Մի շարք մեթոդներ ունեն համընդհանուր նշանակություն. Զանազան փորձը (շրջակա միջավայրի երևույթները բնութագրող արժեքների, պարամետրերի, հաստատունների չափման փորձեր, բնապահպանական տեխնիկայի, տեխնոլոգիաների փորձարարական ուսումնասիրություն և այլն) թույլ է տալիս հաջողությամբ ձևավորել բնապահպանական գիտելիքների կառուցվածքային տարրերը և վերաբերմունքը:

Էկոլոգիական պետության խնդիրների իրականացումը պահանջում է ուսուցման ձևերի և մեթոդների վերանայում: Իմ դասավանդման ընթացքում ես կիրառում եմ հետևյալ ձևերը և դասավանդման մեթոդները:

1. Խրախուսել սովորողներին մշտապես համալրել գիտելիքները շրջակա միջավայրի մասին, որի համար դասարանում օգտագործվում են դերային խաղեր, զրույցներ, աշակերտական հաշվետվություններ, վիկտորինաներ,

2. ստեղծագործական մտածողության զարգացում, բնություն ձևավորող մարդու գործունեության հնարավոր հետևանքները կանխատեսելու կարողություն, որի համար ներգրավված են ինտելեկտուալ հմտությունների ձևավորում ապահովող մեթոդներ՝ վերլուծություն, սինթեզ, համեմատություն, պատճառահետևանքային կապերի հաստատում, փորձ, լաբորատոր աշխատանք, զրույց, դիտարկում,

3. հետազոտական հմտությունների, կարողությունների, Էկոլոգիապես հիմնավորված որոշումներ կայացնելու և ինքնուրույն նոր գիտելիքներ ձեռք բերելու կարողությունների ձևավորում՝ ուսուցման գործընթացին խնդրահարույց մոտեցում,

4. սովորողների ներգրավում տեղական նշանակության բնապահպանական խնդիրների լուծմանն ուղղված գործնական աշխատանքներին (հազվագյուտ և անհետացող տեսակների նույնականացում, բնության պահպանություն-անտառների վերականգնում, բնապահպանական գիտելիքների խթանում. դասախոսություններ, զրույցներ, պաստառներ):

Պատիժը սովորողների վրա ազդեցության ծայրահեղ, բացառիկ միջոց է: Եթե ուսուցման այս մեթոդը կիրառվի կրթության ճիշտ փուլում՝ հաշվի առնելով աշակերտների հոգեբանական պատրաստվածությունը և հաշվի առնելով բնական պայմանները, ապա ուսուցիչը կարող է ձևավորել Էկոլոգիապես գրագետ և բարոյապես կրթված մարդ:

Դպրոցականների բարոյական և բնապահպանական դաստիարակության մեջ կարևոր են ոչ թե անհատական իրադարձությունները, այլ բնական միջավայրի ուսումնասիրման, պահպանման և բարելավման լավ մտածված գործունեության շարունակական գործընթացը: Դասարանում աշխատանքի կազմակերպման ոչ ավանդական ձևերից, որոնց կարելի է Էկոլոգիական ուղղվածություն տալ, պետք է առանձնացնել տոները և թեմատիկ դասերը (Անտառային փառատոն, Անտառային կառնավալ, Հոգ տանել բնության մասին և այլն): Տոների բովանդակությունը կարող է տարբեր լինել, բայց դրանց կազմակերպման սկզբունքները հիմնականում նույնն են: Կարևոր չէ, թե ինչ թեմա է ընտրվում այս կամ այն տոնի համար, գլխավորն այն է, որ այն պետք է ուղղված լինի դպրոցականների համակողմանի զարգացմանը, նրանց ակտիվ կենսագործունեության ձևավորմանը, հայրենի բնության ճակատագրի նկատմամբ քաղաքացիական պատասխանատվությանը:

Ուսումնական բեռի մեծ մասը կրում է տոնի կոլեկտիվ նախապատրաստական աշխատանքների շրջանը: Նախապատրաստման ընթացքում անհրաժեշտ է խթանել դպրոցականների ստեղծագործական նախաձեռնությունը, հնարամտությունը, գյուտը: Ցանկալի է ընտրել բիզնես խորհուրդ, որը կհստակեցնի դաս-տոնի պատրաստման և անցկացման ծրագիրը, երեխաների համար առաջադրանքներ կմշակի: Յուրաքանչյուրին կարելի է առաջարկել տնային աշխատանք՝ պատրաստելու իրենց բարի անակնկալը: Ուսուցիչը կարող է օգնել ձեզ կողմնորոշվել անակնկալի ընտրության հարցում:

Թեմատիկ դաս-խաղերի ծրագրերում կարելի է ներդնել թատերական տիկնիկային ներկայացումներ, խաղային կառնավալային երթեր, կազմակերպել ցուցահանդեսներ, աճուրդներ, տոնավաճառներ, աջակցել սովորողների իմպրովիզացված սիրողական ստեղծագործությանը: Այս դասերի համար կարող եք պատրաստել պատի թերթերի հատուկ թողարկումներ, գծանկարների մրցույթներ, պաստառներ, լուսանկարներ, բնության ձեր սիրելի անկյունի մասին մանրանկարչական շարադրություններ:

Մրցույթներն ու մրցաշարերը երեխաների շրջանում արժանի ժողովրդականություն են վայելում: Խաղերի մրցույթները սովորաբար բարդ բնույթ են կրում, որոնք ներկայացնում են ավանդական վիկտորիանների, տարբեր մրցույթների և ներկայացումների միաձուլում: Այսպիսով, բնապահպանության մրցաշարը կարող է ներառել մի քանի փուլ:

1. Մրցույթ բնության գաղտնիքների լավագույն գիտակի համար (դուք պետք է առաջ քաշեք ձեր սեփական վարկածը դրա գաղտնիքներից մեկի բացահայտման վերաբերյալ):

2. «Բնապահպանական նշաններ» նկարչական մրցույթ (թիմերը հրավիրվում են նկարելու տարբեր բնապահպանական նշաններ, որոնք կարող են տեղադրվել ճամբարում, անտառային խնամքի գոտում):
3. Եստաֆետա (այն իրականացվում է շղթայով. առաջին թիմը հարց տալիս է երկրորդին, երկրորդը՝ երրորդը և այլն):
4. «Բնության կարմիր գիրք» թեմայով բանավոր պատմվածքների մրցույթ (մրցաշարի մասնակիցները պետք է պատմեն Կարմիր գրքի էջերում հայտնված բուսական կամ կենդանական աշխարհի ամենազարմանալի, իրենց կարծիքով, ներկայացուցչի մասին): Մրցույթի համար կարող են առաջարկվել նաև հետևյալ թեմաները՝ «Մեր տարածաշրջանի ամենագեղեցիկ անկյունը», «Չարմանալի բույս (կենդանի)», «Ակնհայտ - անհավանական» և այլն:
5. Բնության ձայները գիտակների մրցույթ (թիմերը լսում են ձայնագրություն թռչունների, այլ կենդանիների ձայներով: Անհրաժեշտ է գրել կենդանիների անունները իրենց ձայնի հերթականությամբ: հնչեց),
6. Բնության մասին գրքերի գովազդ (գիրքը կարող է առաջարկվել նախապես կամ մրցաշարի ընթացքում):
7. Մրցույթ առակի լավագույն բեմադրության համար, որի հերոսները բուսական կամ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ են:

Անհատական և թիմային առաջնություններում հաղթողները որոշվում են՝ ելնելով ընդհանուր մրցաշարի արդյունքներից:

Էքսկուրսիաներ

Դպրոցականների խաղային և ճանաչողական գործունեության հաջող համադրությունը խաղեր-էքսկուրսիաներն են:

Էքսկուրսիան ուսումնական գործընթացի կազմակերպման ձև է, որը թույլ է տալիս կատարել դիտարկումներ, ինչպես նաև ուղղակիորեն ուսումնասիրել տարբեր առարկաներ, երևույթներ և գործընթացներ բնական կամ արհեստականորեն ստեղծված պայմաններում: Էքսկուրսիաները ճանաչողական և կրթական մեծ արժեք ունեն: Դրանք կոնկրետացնում են, խորացնում, ընդլայնում սովորողների գիտելիքները:

Էքսկուրսիաների ժամանակ սովորողները պրակտիկայում փորձարկում են բազմաթիվ տեսական գիտելիքներ և դրանք վերածում հմտությունների և կարողությունների: Մենք ապրում ենք բնությանը մոտ, որը բնապահպանական կրթության բնական լաբորատորիա է: Իմ խնդիրն է դպրոցականների մտքերին փոխանցել, որ ինչպես բնության, այնպես էլ մարդու առողջական վիճակը կախված է շրջակա միջավայրի վիճակից:

Շրջապատող աշխարհում աշխատանքի սկիզբը կարող են լինել էքսկուրսիաները դեպի բնություն: Սա դպրոցականների մոտ կառաջացնի հետաքրքրություն բնության ուսումնասիրության նկատմամբ, ցանկություն՝ դիտարկումներ անելու, որոնք արժեքավոր են որպես ծրագրի որոշակի հատվածի հետագա ուսուցման համար ելակետ, օրինակ՝ ծառերի, թփերի, խոտաբույսերի հետ ծանոթանալիս, ինչպես նաև սեզոնային բնական երևույթները դիտարկելիս:

Աշխատանքի ընթացքում կարող են կազմակերպվել էքսկուրսիաներ կոնկրետ թեմայով՝ ձմռանը ծառերի, թփերի վիճակի և կենդանիների կյանքի դիտարկում: Նման էքսկուրսիաների ժամանակ ստուգվում են հին գիտելիքները և ձեռք են բերվում նոր գիտելիքներ, որոնք անհրաժեշտ են կյուրթի հետագա ուսումնասիրության համար:

Որոշ դեպքերում էքսկուրսիաները կարող են ավարտին հասցնել թեմայի շուրջ աշխատանքը: Օրինակ՝ էքսկուրսիա դեպի բնություն՝ բույսերի, թռչունների, կենդանիների կյանքում գարնանային փոփոխությունները դիտարկելու նպատակով, գարնանային էքսկուրսիա դեպի անտառ, դաշտ, մարգագետնում, դպրոցի գտնվելու վայրին բնորոշ բույսերի համայնքներ :Այս էքսկուրսիաներն իրականացվում են գարնանը՝ ուսումնական տարվա ավարտին: Նրանք ամփոփում և կրկնում են լուսաբանված կյուրթը:

Ուսուցիչը պետք է ուշադիր պատրաստվի էքսկուրսիային և հետևի նախապատրաստման մանրամասն պլանին.

1. Ուրվագծեք թեմա: Ցանկալի է, որ թեմայի վերնագիրը հուզական կամ խնդրահարույց հնչի, ինչը անմիջապես կհետաքրքրել սովորողներին:
2. Որոշել նպատակը, խնդիրները և կազմել շրջագայության նախնական պլանը:
3. Էքսկուրսիայի համար ընտրեք տեղ, նախօրոք այցելեք այնտեղ: Ընտրեք այնպիսի վայրեր, որտեղ կան բացօթյա խաղերի, տեղեկատվության, դիտումների, բնական կյուրթի հավաքագրման, սովորողների սոցիալապես օգտակար գործունեության համար:
4. Հստակեցնել ուսումնական և ճանաչողական կյուրթի բովանդակությունը, ընտրել խաղային կյուրթ, բանաստեղծություններ, հանելուկներ, վիկտորինաներ:

5. Մտածեք էքսկուրսիա վարելու մեթոդաբանության մասին:
6. Պլանավորել սովորողների գործունեության կազմակերպական ձևերը, սոցիալապես օգտակար գործերի իրականացումը, բաշխել պարտականությունները ենթախմբերի կամ առանձին սովորողների միջև:
7. Մտածեք, թե ինչ ընդհանրացումների, եզրակացությունների պետք է տանել սովորողներին, ինչպես գնահատել նրանց դաստիարակությունն ու կարգապահությունը:
8. Երբ էքսկուրսիայի բովանդակությունը և մեթոդաբանությունը վերջնական տեսքի բերվեն, պլանը կարող է վերջնական տեսքի բերվել:

Եզրակացություն

Բնապահպանական կրթության և լուսավորության արդիականությունը որոշվում է ողջ մարդկության և Հայաստանի առջև ծառայած գլոբալ բնապահպանական մարտահրավերներով: Յուրաքանչյուր մարդու բնապահպանական կրթությունն ու դաստիարակությունն պետք է պարունակի ոչ միայն տեսական գիտելիքներ, այլև գործնական հմտություններ:

Միջնակարգ դպրոցի աշակերտների բնապահպանական կրթությունը բնապահպանական կրթական համակարգի հիմնական բլոկներից մեկն է, այն պետք է իրականացվի տարբեր մեթոդներով և տարբեր ձևերով՝ ինչպես տարբեր առարկաների դասերին, այնպես էլ արտադասարանական գործունեությանը՝ արտաքին փորձագետների և մասնագետների հրավերով. շաբաթօրյակների անցկացումը, բնապահպանական ճամբարների, առցանց խաղերի և մրցույթների, հետազոտությունների և նախագծերի, գրադարանների, թանգարանների, պահպանվող տարածքների հետ փոխգործակցության և այլն:

Բնապահպանական կրթության և դաստիարակության խնդրի լուծման հաջողությունը մեծապես կախված է դպրոցի և ընտանիքի համակարգված աշխատանքից՝ կապված բնապահպանական կրթության և երիտասարդների կրթության խնդիրների հետ:

Ավանդական կրթությունը հիմնված է գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների զարգացման վրա: Հասարակության զարգացման ներկա փուլում դպրոցի, ծնողների և հասարակության հիմնական խնդիրն է աշակերտներին սովորեցնել ինքնակրթություն և, ի վերջո, ինքնազարգացում: Շատ կարևոր է, իմ կարծիքով, վաղ տարիքից Էկոլոգիական մշակույթի սերմանումը, մարդկանց և ամբողջ աշխարհի հետ ներդաշնակ ապրելու կարողությունը:

Բնապահպանական կրթության և դպրոցի սովորողների կրթության վերաբերյալ իմ ունեցած փորձի հիման վրա եկել եմ հետևյալ եզրահանգումների.

- եթե ուսուցիչն ինքը բավականաչափ գրագետ և պատրաստված է, հագեցած է բնապահպանական խնդիրների վերաբերյալ մեթոդական նյութերով, ապա այնքան ավելի հաջող կիրականացվի դպրոցականների բնապահպանական կրթության գործընթացը.

- եթե բնապահպանական կրթության հիմքերը դրվեն ընտանիքում և շարունակվեն դպրոցում, ապա աշակերտների մոտ կզարգանա շրջակա միջավայրի նկատմամբ պատասխանատվության ավելի սուր զգացումը.

- միայն բնապահպանական կրթության և կրթության ոլորտում ընտանիքի և դպրոցի համատեղ գործունեություն կազմակերպելիս կարելի է դրական արդյունքների հասնել ոչ միայն բնապահպանական դաստիարակության, այլև բարոյական, աշխատանքային, ֆիզիկական, գեղագիտական և տնտեսական ոլորտներում:

Այսպիսով, բնապահպանական կրթությունը ինտեգրացիոն դեր է խաղում հանրակրթության ողջ համակարգում և այն ունի հետևյալ մանկավարժական գործառույթները.

- նպաստում է սովորողների մտքում աշխարհի միասնական պատկերի ձևավորմանն ու զարգացմանը,

- ձևավորում է ընդհանուր կրթական և համընդհանուր կարողություն՝ կանխատեսելու այլ մարդկանց և թիմի սեփական գործունեությունը.

- ընդլայնում է բարոյական դաստիարակության հնարավորությունները ուսումնական գործընթացում, թույլ է տալիս բացահայտել կրթության սոցիալական եռությունը որպես ամբողջություն:

Օգտագործված գրականության ցանկ

- 1/ Абдрахимов В. З., Абдрахимов Д. В. «Школьное образование и экология»
- 2/ Александровна Л.И. «К вопросу об экологизации современного школьного образования»
- 3/ Раджабовна А. Н. « Формирование экологической культуры школьников в средней школе »
- 4/ Сергеевна С. В. «Методы и формы экологического воспитания детей в соответствии»
- 5/ Юрьевна Л. И. «Экологическое воспитание младших школьников на уроках окружающего мира»